

BS/40/2012

**OPINIE O PODNOSZENIU
WIEKU EMERYTALNEGO
I ZMIANACH W SYSTEMIE
EMERYTALNYM**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
11 stycznia 2012 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Trwa spór o zmiany w polskim systemie emerytalnym. Przedstawiona w *exposé* przez premiera Donalda Tuska propozycja zakładająca stopniowe podnoszenie i zrównywanie wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn, którzy docelowo mieliby nabywać uprawnienia emerytalne w wieku 67 lat, budzi kontrowersje w łonie samej koalicji rządowej. Mimo że za przeprowadzeniem zmian przemawia rosnąca dysproporcja między liczbą pracujących i płacących składki emerytalne a liczbą emerytów, częste są obawy o społeczne skutki tych zmian. Stąd też pojawiają się różnego rodzaju propozycje mające na celu „złagodzenie” proponowanych rozwiązań i dające możliwość wcześniejszego pobierania przynajmniej części świadczenia emerytalnego. Planowane wydłużenie wieku emerytalnego wzbudziło także szerszą dyskusję na temat tego, od czego w ogóle powinno zależeć nabywanie uprawnień emerytalnych i jaki system emerytalny byłby najlepszy dla naszego kraju. Kwestie te poruszyliśmy w naszym marcowym badaniu¹.

OD CZEGO POWINNO ZALEŻEĆ NABYCIE UPRAWNIEŃ EMERYTALNYCH

Nabycie uprawnień emerytalnych na ogół jest związane z wiekiem. Bywa ono jednak dodatkowo uzależnione od spełnienia innych kryteriów, takich jak staż pracy, płeć, wykonywany zawód lub branża, w której się pracuje. W dyskusjach o zmianach w polskim systemie emerytalnym powracają także postulaty, aby moment przejścia na emeryturę był zależny od wielkości wypracowanego świadczenia emerytalnego.

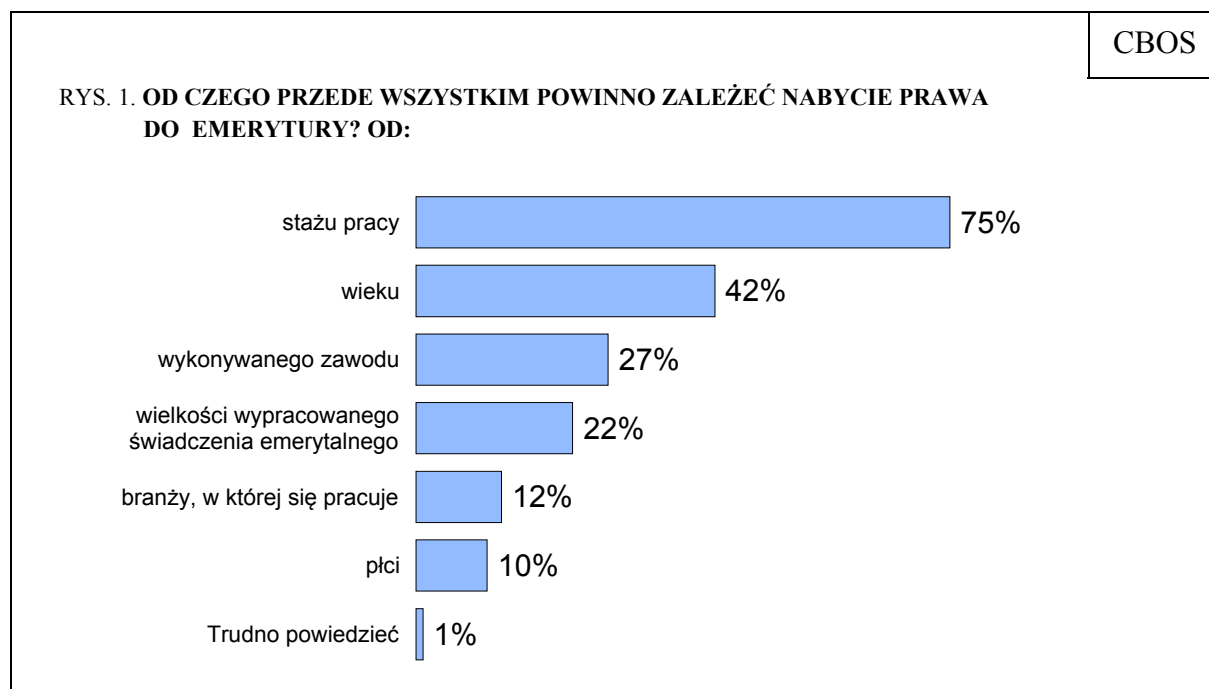
W ocenie społecznej, a zarazem – można powiedzieć – zgodnie ze społecznym poczuciem sprawiedliwości, nabycie uprawnień emerytalnych powinno być uwarunkowane przede wszystkim stażem pracy. Było to kryterium wskazywane przez ankietowanych zdecydowanie częściej niż wszystkie inne, w tym wiek, który także był zaliczany do najistotniejszych czynników, jakie powinny decydować o uzyskaniu prawa do emerytury.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (262) przeprowadzono w dniach 8 – 14 marca 2012 roku na liczącej 1015 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Inne kryteria wymieniano rzadziej, przy czym warto zwrócić uwagę, że w ocenie społecznej nabycie uprawnień emerytalnych powinno być uzależnione raczej od wykonywanego zawodu niż od branży, w której się pracuje (a więc niezależnie od charakteru pracy).

Wysokość wypracowanego świadczenia emerytalnego, choć okazała się kwestią drugorzędną, uznano za kryterium istotniejsze niż branża, w której się pracuje, czy płeć.

Co ciekawe, płeć uznano za czynnik najmniej ważny spośród wszystkich wymienionych. Nie oznacza to, że Polacy opowiadają się za zrównaniem wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn. W tym pytaniu płeć była bowiem rozpatrywana w oderwaniu od innych czynników, tak jak wiek lub staż pracy.

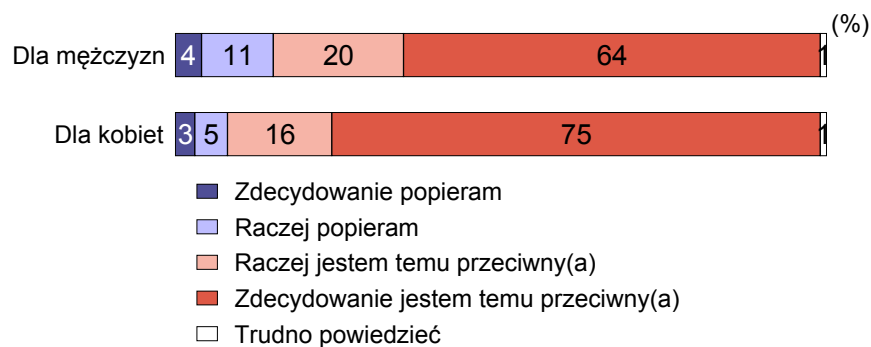

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wskazać dwa najważniejsze ich zdaniem czynniki

STOSUNEK DO PODNIESIENIA WIEKU EMERYTALNEGO

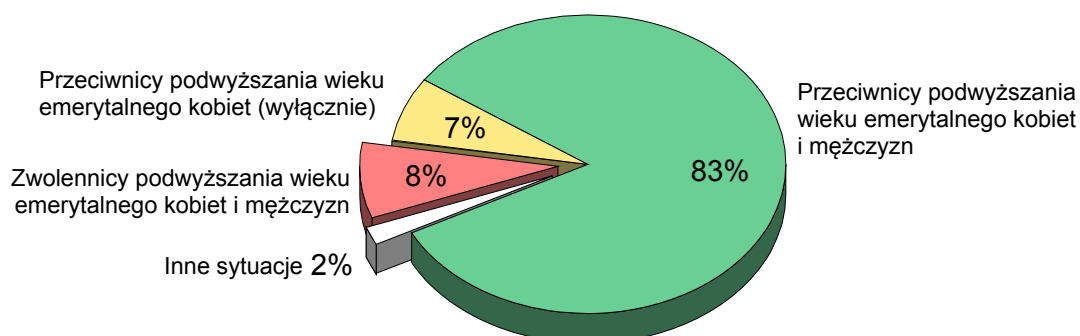
Podwyższenie wieku emerytalnego budzi silny opór społeczny. Przeciw podniesieniu do 67 lat wieku emerytalnego mężczyzn jest 84% dorosłych Polaków, przy czym 64% odrzuca tę propozycję w sposób zdecydowany. Przeciw podwyższeniu do 67 lat wieku emerytalnego kobiet jest aż 91% badanych, w tym 75% – zdecydowanie.

RYS. 2. RZĄD PLANUJE OD 2013 ROKU STOPNIOWE PODWYŻSZANIE WIEKU EMERYTALNEGO. DOCELOWO (W 2020 ROKU W PRZYPADKU MĘŻCZYŹN I W 2040 ROKU W PRZYPADKU Kobiet) WIEK EMERYTALNY MA WYNIEŚĆ 67 LAT. CZY POPIERA PAN(I) PODWYŻSZENIE WIEKU EMERYTALNEGO ... DO 67 LAT CZY TEŻ JEST PAN(I) TEMU PRZECIWNY(A)?

Stosunek do podniesienia wieku emerytalnego mężczyzn ściśle wiąże się ze stosunkiem do podwyższenia wieku emerytalnego kobiet (korelacja r Persona wynosi aż 0,75). Ponad cztery piąte dorosłych Polaków (83%) sprzeciwia się zarówno jednemu, jak i drugiemu rozwiązaniu. Niewielka grupa (7%) jest przeciwna wydłużaniu aktywności zawodowej kobiet, ale skłonna byłaby zgodzić się na dłuższą pracę mężczyzn. Podniesienie wieku emerytalnego obu płci akceptuje zaledwie 8% badanych.

RYS. 3. STOSUNEK DO PODWYŻSZANIA WIEKU EMERYTALNEGO

Przeciwnicy podwyższania wieku emerytalnego zdecydowanie dominują we wszystkich analizowanych grupach socjodemograficznych. Zwolennikami rządowej propozycji są relatywnie najczęściej mieszkańcy dużych miast liczących ponad 500 tys. ludności (19%), osoby z wyższym wykształceniem (19%) oraz badani stosunkowo dobrze

sytuowani – o miesięcznych dochodach *per capita* powyżej 1500 zł (16%). W grupach społeczno-zawodowych podwyższenie wieku emerytalnego obu płci akceptują przede wszystkim kadra kierownicza i specjaliści (22%).

W elektoratach wszystkich partii politycznych cieszącym się największym poparciem społecznym większość stanowią przeciwnicy podwyższania wieku emerytalnego. Stosunkowo najbardziej otwarci na propozycje rządu są sympatycy PO: co czwarty z nich akceptuje podniesienie wieku emerytalnego obu płci, co siódmy zaś sprzeciwia się dłuższej pracy kobiet, ale nie odrzuca możliwości wydłużenia czasu pracy mężczyzn. Więcej niż przeciętnie zwolenników podniesienia wieku emerytalnego obu płci jest wśród zadeklarowanych wyborców Ruchu Palikota. Z kolei sympatycy PSL są szczególnie wyczuleni na kwestię podniesienia wieku emerytalnego kobiet.

Tabela 1

Potencjalne elektoraty	Stosunek do podwyższania wieku emerytalnego			
	Przeciwnicy podwyższania wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn	Przeciwnicy podwyższania wieku emerytalnego kobiet (wyłącznie)	Zwolennicy podwyższania wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn	Inne sytuacje
	w procentach			
PO	60	14	25	2
Ruch Palikota	79	5	16	0
SLD	84	5	9	2
PSL	81	14	5	0
PiS	94	4	1	1

WARUNKI AKCEPTACJI PODNIESIENIA WIEKU EMERYTALNEGO

Mimo jednoznacznie negatywnego stosunku do podniesienia wieku emerytalnego do 67 lat, jego przeciwnicy skłonni byłiby poprzeć zmiany, jeśli wprowadzono by rozwiązania dające możliwość bardziej elastycznego określania momentu przejścia na emeryturę. Dwie trzecie przeciwników podwyższenia wieku emerytalnego (66%) deklaruje, że zgodziłoby się na to, gdyby osoby, które wypracowały dostatecznie wysokie świadczenia emerytalne, mogły przejść na emeryturę wcześniej niż po 67 roku życia. Ponad połowa przeciwników podwyższenia wieku emerytalnego (51%) zgodziłaby się na to rozwiązanie pod warunkiem, że wprowadzono by możliwość stopniowego ograniczania aktywności zawodowej – na kilka lat przed ukończeniem 67 roku życia można byłoby pracować w mniejszym wymiarze godzin i jednocześnie pobierać część świadczenia emerytalnego.

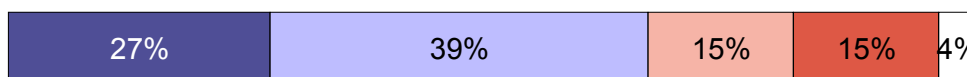
Przeciwników wydłużenia okresu aktywności zawodowej za pomocą sztywnego ustalenia wieku nabycia praw emerytalnych na 67 lat nie przekonują natomiast argumenty, że podniesienie wieku emerytalnego będzie związane z wprowadzeniem skutecznych instrumentów umożliwiających dłuższą niż dotychczas pracę. Większość przeciwników podwyższenia wieku emerytalnego podtrzymuje swój sprzeciw wobec rządowej propozycji, nawet przy założeniu, że znacząco poprawiłaby się sytuacja w systemie ochrony zdrowia (60%), znacząco polepszyłyby się system opieki nad małymi dziećmi i osobami starszymi (56%) oraz nastąpiłaby wyraźna poprawa sytuacji osób po 50 roku życia na rynku pracy (54%).

OPINIE PRZECIWNIKÓW PODWYŻSZANIA WIEKU EMERYTALNEGO Kobiet I/LUB MĘŻCZYŹN (N=927)

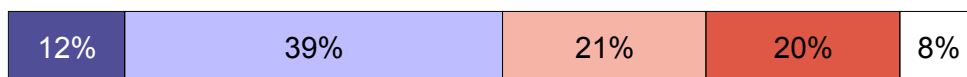
CBOS

RYS. 4. CZY ZGODZIŁ(A)BY SIĘ PAN(I) NA PODWYŻSZENIE WIEKU EMERYTALNEGO, JEŚLI:

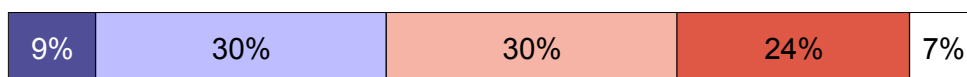
- osoby, które wypracowały dostatecznie wysokie świadczenia emerytalne, mogłyby przejść na emeryturę wcześniej niż po 67 roku życia

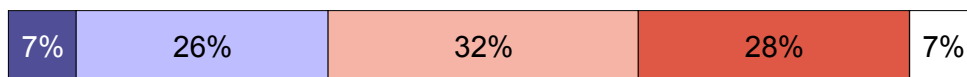
- wprowadzono by możliwość stopniowego ograniczania aktywności zawodowej: na kilka lat przed ukończeniem 67 roku życia można byłoby pracować w mniejszym wymiarze czasu i jednocześnie pobierać część świadczenia emerytalnego

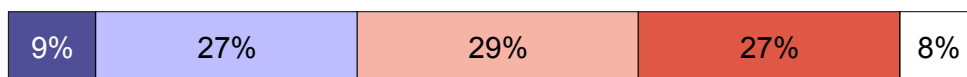
- znacząco poprawiłaby się sytuacja ludzi po 50 roku życia na rynku pracy

- znacząco poprawiłaby się sytuacja w systemie ochrony zdrowia

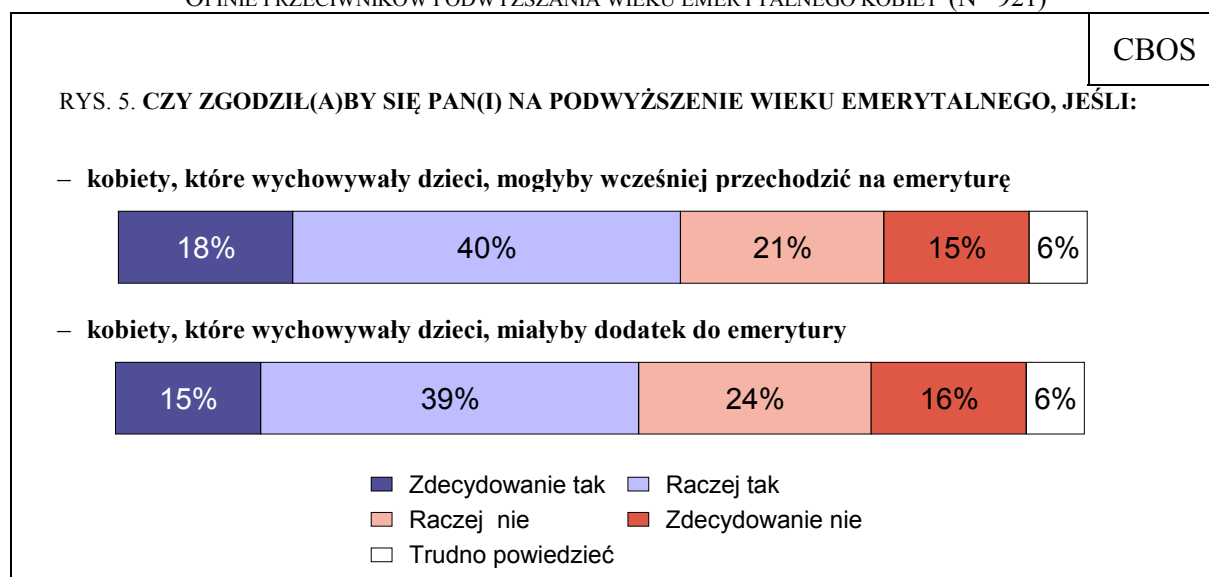
- znacząco poprawiłby się system opieki nad małymi dziećmi i ludźmi starszymi

■ Zdecydowanie tak ■ Raczej tak
■ Raczej nie ■ Zdecydowanie nie
□ Trudno powiedzieć

Z przychylnymi reakcjami spotykają się natomiast propozycje PSL adresowane do kobiet i uwzględniające ich rolę w rodzinie. Ponad połowa przeciwników podniesienia wieku emerytalnego kobiet (58%) skłonna byłaby poprzeć to rozwiązanie, jeśli kobiety, które wychowywały dzieci, mogłyby wcześniej przechodzić na emeryturę. Niemal tyle samo (54%) zgodziłoby się na podwyższenie wieku emerytalnego kobiet, jeśli te, które wychowywały dzieci, miałyby dodatek do emerytury.

OPINIE PRZECIWNIKÓW PODWYŻSZANIA WIEKU EMERYTALNEGO KOBIEC (N= 921)

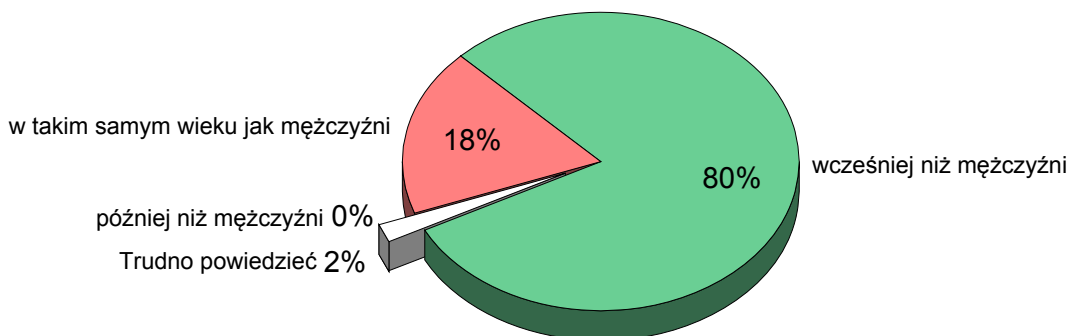

WIEK EMERYTALNY KOBIEC I MĘCZYCZYN – TAKI SAM CZY RÓŻNY

Plany rządu dotyczące podwyższania wieku emerytalnego w szczególności sposób dotyczą kobiet. Godzą nie tylko w społeczne wyobrażenia o roli kobiet w społeczeństwie i związane z tym przyzwyczajenia, a także wymagają podjęcia przez państwo działań z zakresu polityki społecznej, które umożliwiłyby kobietom łączenie pracy zawodowej z zajęciami w domu oraz kontynuowanie pracy zawodowej po ukończeniu 60 roku życia. Chodzi przede wszystkim o ulepszenie systemu opieki nad małymi dziećmi oraz osobami starszymi, chorymi wymagającymi opieki.

Generalnie, cztery piąte badanych (80%) uważa, że kobiety powinny przechodzić na emeryturę wcześniej niż mężczyźni. Tylko niespełna jedna piąta (18%) jest zdania, że wiek emerytalny kobiet i mężczyzn powinien być taki sam.

RYS. 6. NIEZALEŻNIE OD PANA(I) OPINII O PLANACH PODNIESIENIA WIEKU EMERYTALNEGO DO 67 ROKU ŻYCIA, CZY UWAŻA PAN(I), ŻE KOBIETY POWINNY PRZECHODZIĆ NA EMERYTURĘ:

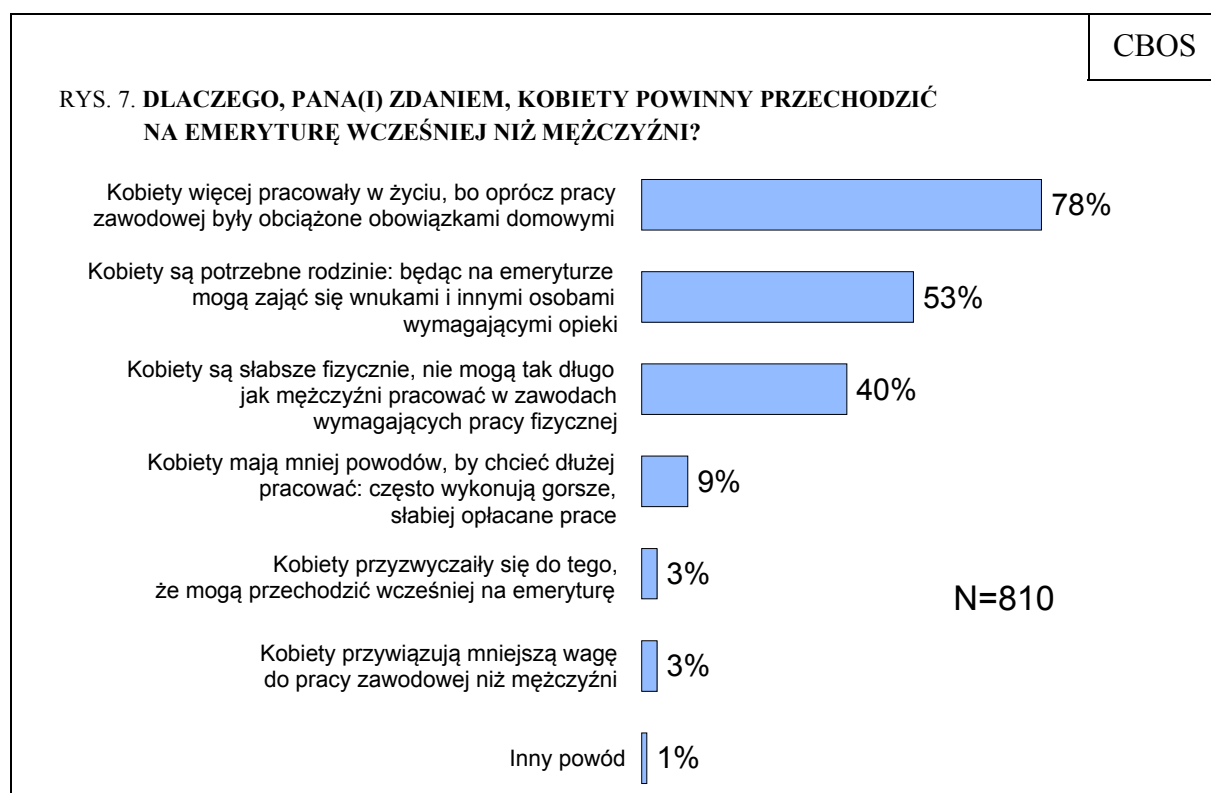
Zwolennicy utrzymania wcześniejszego wieku emerytalnego kobiet przeważają we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych. Co ciekawe, za wyrównaniem wieku emerytalnego obu płci częściej opowiadają się mężczyźni (23%) niż same kobiety (13%). Stosunkowo bardziej przychylni temu rozwiązaniu są ludzie młodzi (32% osób w wieku 18–24 lata, 24% mających od 25 do 34 lat), mieszkańcy największych miast (27%) oraz respondenci najlepiej wykształceni (29% z wyższym wykształceniem) i sytuowani (30% badanych o miesięcznych dochodach *per capita* powyżej 1500 zł). Najwięcej zwolenników równego wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn jest wśród uczniów i studentów (38%) oraz kadry kierowniczej i specjalistów (31%).

Wcześniejsze nabywanie przez kobiety praw emerytalnych popierają sympatycy wszystkich partii politycznych cieszących się największym poparciem społecznym.

Tabela 2

Potencjalne elektoraty	Nieależnie od Pana(i) opinii o planach podniesienia wieku emerytalnego do 67 roku życia, czy uważa Pan(i), że kobiety powinny przechodzić na emeryturę:			
	wcześniej niż mężczyźni	w takim samym wieku jak mężczyźni	później niż mężczyźni	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PO	70	29	0	1
Ruch Palikota	70	28	0	2
SLD	73	24	0	3
PiS	83	16	0	1
PSL	94	6	0	0

Osoby uważające, że kobiety powinny przechodzić na emeryturę wcześniej niż mężczyźni, wskazują przede wszystkim na większe obciążenie kobiet pracą, wynikające z konieczności łączenia przez nie obowiązków zawodowych i domowych. Często przywoływany jest także argument, że kobiety po zakończeniu aktywności zawodowej są potrzebne rodzinie, aby pełniły funkcje opiekuńcze wobec wnuków i innych osób wymagających opieki, np. starszych rodziców. Spora grupa przeciwników zrównania wieku emerytalnego podkreśla, że kobiety są słabsze fizycznie i nie mogą tak długo jak mężczyźni pracować w zawodach wymagających pracy fizycznej. Inne argumenty za utrzymaniem możliwości wcześniejszego przechodzenia na emeryturę przez kobiety były przywoływane zdecydowanie rzadziej. Tylko 9% badanych z tej grupy wskazywało, że kobiety mają mniej powodów, aby chcieć tak długo jak mężczyźni pracować zawodowo, często bowiem wykonują gorsze, słabiej opłacane prace. Zarazem tylko nieliczni tłumaczyli swoje stanowisko przekonaniem, że kobiety przykładają do pracy zawodowej mniejszą wagę niż mężczyźni. Rzadko powoływano się także na tradycję, wskazując argument, że kobiety przyzwyczyły się do wcześniejszego przechodzenia na emeryturę.

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wskazać dwa najważniejsze z ich punktu widzenia powody

W nowym systemie emerytalnym wysokość przyszłej emerytury została ściślej powiązana z wielkością wpłacanych składek oraz przewidywanym okresem pobierania świadczeń. Krótszy staż pracy i dłuższa perspektywa pobierania emerytury oznaczają uzyskiwanie przez kobiety niższych świadczeń emerytalnych.

Uświadomienie sobie finansowych skutków zróżnicowania wieku emerytalnego obu płci tylko do pewnego stopnia modyfikuje stanowisko badanych w kwestii tego, w jakim wieku kobiety powinny przechodzić na emeryturę. W społecznej ocenie dłuższa praca kobiet powinna być wyborem, a nie koniecznością. Zdaniem ponad połowy ankietowanych (53%) kobiety powinny same decydować, czy chcą przejść na emeryturę wcześniej niż mężczyźni i otrzymywać niższe świadczenia, czy też wolą pracować tak długo jak mężczyźni, aby wypracować sobie wyższą emeryturę. Więcej niż jedna czwarta badanych (28%) uważa, że kobiety – mimo niekorzystnych skutków finansowych wcześniejszego nabywania przez nie uprawnień emerytalnych – powinny pracować krócej niż mężczyźni. Tylko 13% ankietowanych jest zdania, że wiek emerytalny pracowników obu płci powinien być zrównany, a kobiety powinny być zobligowane do dłuższej pracy, niezależnie od tego, czy chcą czy też nie. Opinia ta, choć nadal mało popularna, jest częstsza niż w latach ubiegłych.

Tabela 3

Jeśli kobiety będą przechodziły na emeryturę wcześniej niż mężczyźni, to emerytury kobiet będą dużo niższe niż emerytury mężczyzn. Czy, Pana(i) zdaniem:	Wskazania respondentów według terminów badań				
	XII 2003	IX 2007	X 2008	II 2010	III 2012
	w procentach				
– kobiety powinny, jak dotąd, przechodzić na emeryturę wcześniej niż mężczyźni, nawet jeśli otrzymane przez nie świadczenia będą przez to niższe	23	24	25	37	28
– kobiety powinny przechodzić na emeryturę w takim samym wieku jak mężczyźni, aby otrzymane przez nie świadczenia były podobnej wysokości co świadczenia mężczyzn	4	8	10	10	13
– powinno się umożliwić kobietom wybór przechodzenia na wcześniejszą niż mężczyźni, a przez to niższą emeryturę lub kontynuowania pracy do obecnego wieku emerytalnego mężczyzn, aby otrzymać podobną emeryturę	69	58	60	48	53
Trudno powiedzieć	4	10	5	5	6

DŁUŻSZA PRACA A WYSOKOŚĆ EMERYTURY

Podniesienie wieku emerytalnego ma zapobiec zbyt niskim emeryturom i w przyszłości ograniczyć konieczność ich dotowania z budżetu państwa. W obowiązującym od 1999 roku systemie emerytalnym wysokość emerytury jest ściśle powiązana z osobistym wkładem do systemu. Dłuższy okres płacenia składek oznacza wyższą emeryturę. Jest to o tyle istotne, że przewidywana wysokość świadczeń wypłacanych w nowym systemie będzie znacząco niższa niż wysokość świadczeń uzyskiwanych w starym systemie.

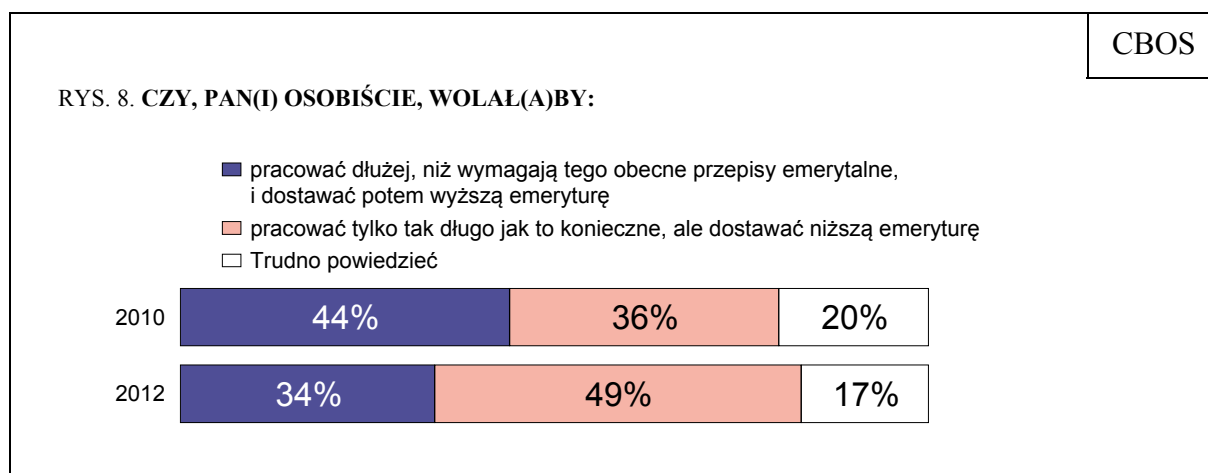
Duża grupa Polaków ma świadomość, że nie może liczyć na wyższe emerytury w przyszłości. Już od kilku lat niemal połowa badanych przewiduje, że w przyszłości dysproporcje między wysokością świadczeń emerytalnych i zarobków wzrosną. Niewiele osób spodziewa się, że w przyszłości wysokość emerytury w stosunku do zarobków będzie wyższa niż obecnie.

Tabela 4

Jak Pan(i) sądzi, czy w przyszłości, np. za 15 lat, wysokość emerytury w stosunku do zarobków będzie:	Wskazania respondentów według terminów badań				
	VI 1998	VI 2000	X 2008	II 2010	III 2012
	w procentach				
– mniejsza niż obecnie	8	21	46	48	45
– podobna jak obecnie	26	30	22	21	26
– większa niż obecnie	37	20	15	11	11
Trudno powiedzieć	30	29	17	20	18

Niezależnie od wysokości ustawowego wieku emerytalnego, reforma z 1999 roku – polegająca na ściślejszym powiązaniu wysokości emerytury z wysokością zgromadzonych składek – będzie sprzyjać decyzjom o wydłużaniu aktywności zawodowej. Także obecnie część osób po uzyskaniu uprawnień emerytalnych, jeśli ma takie możliwości, decyduje się kontynuować pracę zawodową.

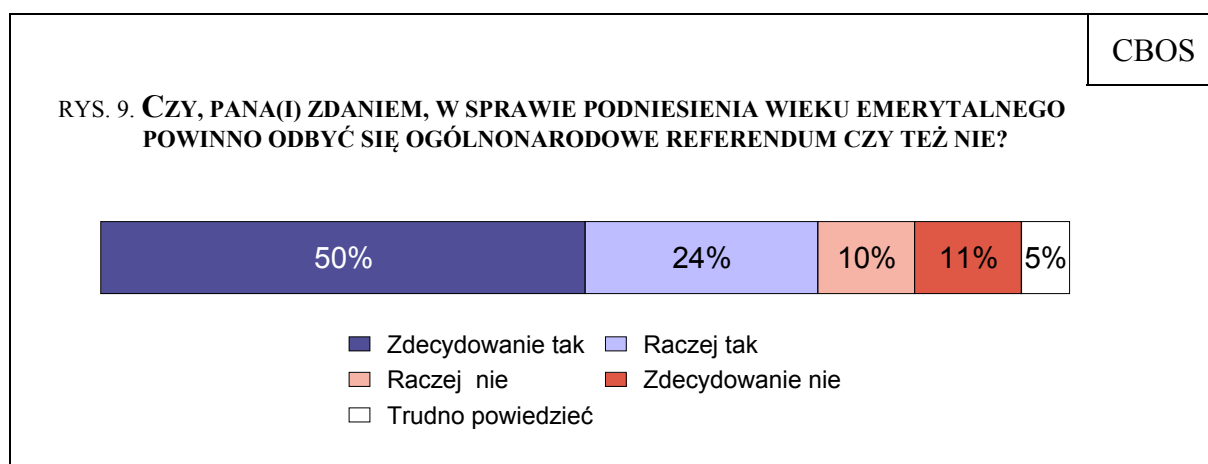
Jeszcze dwa lata temu ponad dwie piąte badanych deklarowało, że osobiście wolałyby pracować dłużej, niż wymagają tego przepisy emerytalne, i dostawać w przyszłości wyższą emeryturę. Od 2010 roku liczba takich osób zmniejszyła się z 44% do 34%, natomiast z 36% do 49% zwiększyła się liczba badanych deklarujących, że chcą pracować tylko tak długo jak to konieczne i dostawać potem niższą emeryturę. Najwyraźniej Polacy na tyle przestraszyli się planowanego podniesienia wieku emerytalnego do 67 roku życia, iż obawiają się składania deklaracji, że chcieliby dłużej pracować. Zapewne według nich decyzja o wydłużaniu pracy zawodowej powinna być dobrowolna – zależeć od samego zainteresowanego i jego oceny własnej sytuacji, nie zaś od ustawodawcy.

Pracę po osiągnięciu wieku emerytalnego częściej niż przeciętnie planują osoby, dla których jest to jeszcze odległa perspektywa, a więc respondenci od 25 do 34 roku życia (42%), uczniowie i studenci (42%). Częściej niż przeciętnie chcą pracować po nabyciu uprawnień emerytalnych badani z wyższym wykształceniem (48%) oraz osoby najlepiej sytuowane – o miesięcznych dochodach *per capita* powyżej 1500 zł (43%).

REFERENDUM W SPRAWIE PODNIESIENIA WIEKU EMERYTALNEGO?

NSZZ „Solidarność” złożył w Sejmie wniosek o referendum w sprawie planowanych zmian w systemie emerytalnym. Pod wnioskiem podpisało się 1,4 mln. obywateli. Przeprowadzenie referendum w kwestii podniesienia wieku emerytalnego popiera trzy czwarte badanych (74%).

Zwolennicy referendum przeważają we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych oraz w elektoratach wszystkich najważniejszych partii politycznych. Stosunkowo najrzadziej za pozostawieniem obywatelom decyzji w sprawie wydłużeniu wieku emerytalnego opowiadają się sympatycy PO.

Tabela 5

Potencjalne elektoraty	Czy, Pana(i) zdaniem, w sprawie podniesienia wieku emerytalnego powinno odbyć się ogólnonarodowe referendum czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS	91	6	3
PSL	83	12	5
Ruch Palikota	77	23	0
SLD	68	23	9
PO	55	41	4

Przeprowadzenie referendum popierają przede wszystkim przeciwnicy podniesienia wieku emerytalnego. Natomiast niechętni tej inicjatywie są w większości zwolennicy planowanych zmian.

Tabela 6

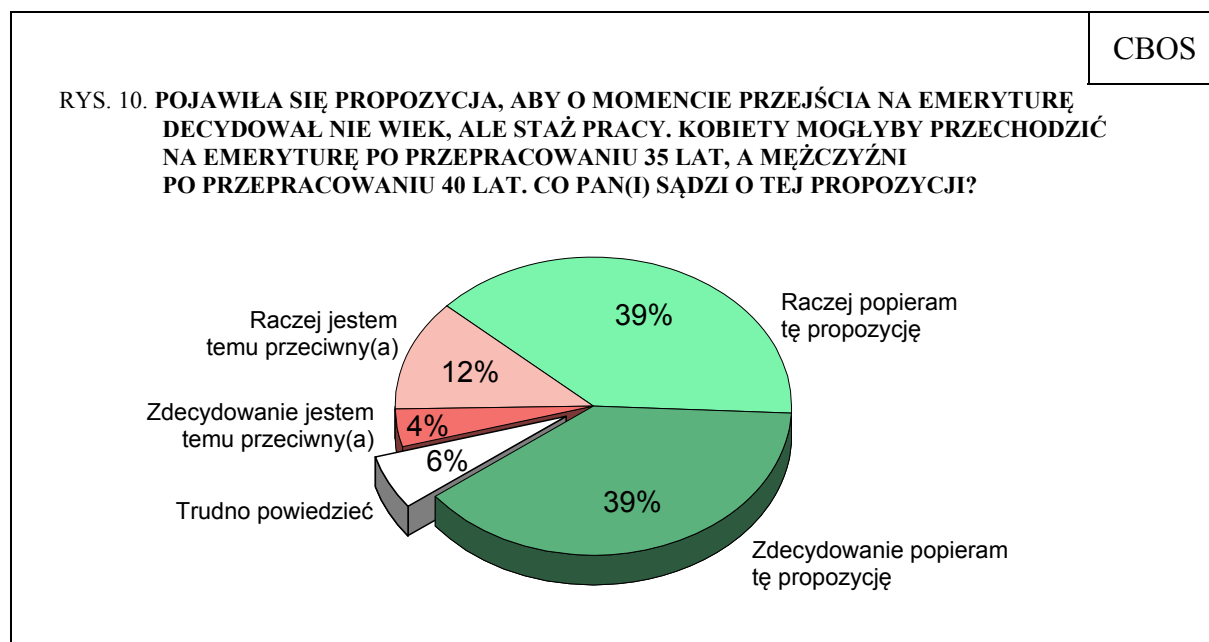
Stosunek do podwyższania wieku emerytalnego	Czy, Pana(i) zdaniem, w sprawie podniesienia wieku emerytalnego powinno odbyć się ogólnonarodowe referendum czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Przeciwnicy podwyższania wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn	81	14	5
Przeciwnicy podwyższania wieku emerytalnego kobiet (wyłącznie)	49	43	8
Zwolennicy podwyższania wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn	30	66	4
Inne sytuacje	50	44	6

OCENA PROPOZYCJI EMERYTALNYCH OPZZ

Przygotowany przez OPZZ i popierany przez SLD obywatelski projekt nowelizacji ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przewiduje, że o nabyciu uprawnień emerytalnych miałyby decydować nie wiek, ale staż pracy. Według tego projektu kobiety mogłyby przechodzić na emeryturę po przepracowaniu 35 lat, a mężczyźni po przepracowaniu 40 lat. Przeciwnicy tego rozwiązania wskazują

m.in. na to, że osoby, które nie mają udokumentowanego odpowiednio długiego stażu pracy, nie będą mogły otrzymywać świadczeń emerytalnych.

Propozycja OPZZ podoba się Polakom. Jak wspomniano na początku, w opinii społecznej to właśnie staż pracy powinien być głównym kryterium wyznaczającym moment zakończenia aktywności zawodowej i przejścia na emeryturę. Nic zatem dziwnego, że aż 78% badanych popiera projekt przygotowany przez OPZZ. Propozycja ta znajduje poparcie większości respondentów we wszystkich grupach społeczno-demograficznych oraz we wszystkich elektoratach partyjnych.

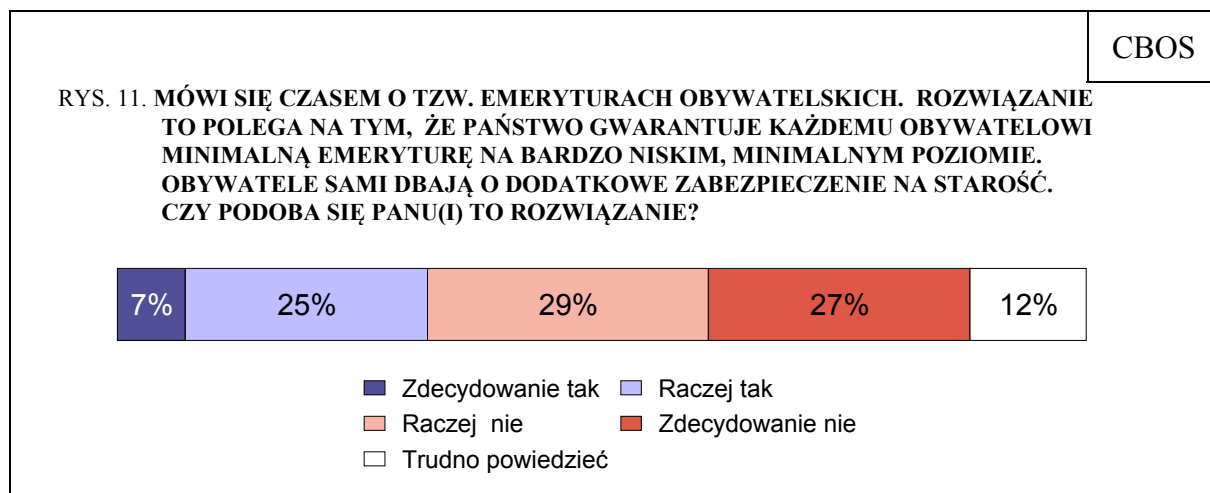

STOSUNEK DO TZW. EMERYTUR OBYWATELSKICH

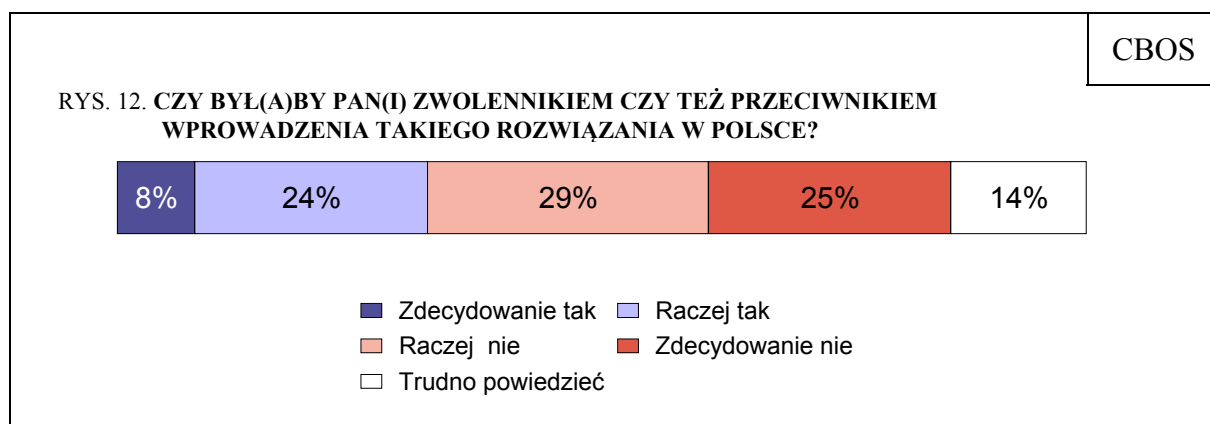
Od pewnego czasu mówi się o tzw. emeryturach obywatelskich lub emeryturach państwowych. Rozwiązanie to polega na tym, że państwo gwarantuje każdemu obywatelowi minimalną emeryturę na bardzo niskim poziomie. Obywatele sami dbają o dodatkowe zabezpieczenie na starość. Zwolennicy tego rozwiązania najchętniej przywołują przykład Kanady, ale także innych krajów, takich jak Szwecja, Holandia czy Australia, w których funkcjonują podobne rozwiązania. Wprowadzenie tego rodzaju systemu w Polsce postulowali ekonomiści z Centrum Adama Smitha, w podobnym kierunku zmierzały także propozycje polityków PSL: Jolanty Fedak i Waldemara Pawlaka. Wśród zalet systemu emerytalnego

wzorowanego na rozwiązaniach kanadyjskich wymienia się m.in. jego prostotę i niskie koszty oraz podkreśla się jego pozytywny wpływ na gospodarkę w związku z mniejszym opodatkowaniem pracy.

Propozycja wprowadzenia emerytur obywatelskich, gwarantowanych przez państwo, nie znajduje szerszego poparcia społecznego. Rozwiązanie to podoba się co trzeciemu dorosłemu Polakowi (32%), natomiast większość (56%) jest mu niechętna.

Niemal tak samo kształtują się opinie na temat ewentualności wprowadzenia w Polsce emerytur obywatelskich. Zwolennikiem przyjęcia systemu gwarantującego każdemu państwową emeryturę na minimalnym poziomie i jednocześnie skłaniającego obywateli do troski o dodatkowe zabezpieczenie na starość jest co trzeci respondent (32%). Przeciwnicy wprowadzenia takiego rozwiązania stanowią 54% badanych.

Za przyjęciem rozwiązania opartego na systemie kanadyjskim stosunkowo najczęściej opowiadają się najmłodszy ankietowani – od 18 do 24 roku życia (41%), mieszkańcy ponadpółmilionowych miast (42%) oraz badani z wyższym wykształceniem (39%). Najwięcej zwolenników wprowadzenia tzw. emerytur obywatelskich jest wśród uczniów i studentów (47%).

W elektoratach partyjnych przyjęcie systemu gwarantującego przez państwo minimalną emeryturę stosunkowo najczęściej popierają zadeklarowani wyborcy Ruchu Palikota i sympatycy PO.

Tabela 7

Potencjalne elektoraty	Czy był(a)by Pan(i) zwolennikiem czy też przeciwnikiem wprowadzenia takiego rozwiązania w Polsce?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Ruch Palikota	43	56	1
PO	40	52	8
PSL	35	45	20
SLD	35	60	5
PiS	28	57	15

Argumenty o potrzebie, a nawet konieczności dłuższej pracy nie przekonują Polaków. Podwyższanie wieku emerytalnego niezmiennie bowiem napotyka silny opór społeczny – niechęć do tego projektu jest niemal powszechna. Wydaje się jednak, że Polacy skłonni byłiby zaakceptować zmiany, jeśli przyjęte rozwiązania byłyby bardziej elastyczne – pozwalały na pobieranie częściowej emerytury przed ukończeniem 67 roku życia lub też na wcześniejsze przejście na emeryturę pod warunkiem wypracowania odpowiednio wysokiego świadczenia. Przychylnie odbierane są także rozwiązania, które rekompensowałyby kobietom ich pracę na rzecz dzieci i rodziny. Generalnie, zdecydowana większość Polaków jest zdania, że kobiety powinny mieć możliwość przechodzenia na emeryturę wcześniej niż mężczyźni.

Opinie Polaków o innych propozycjach zmian systemu emerytalnego pokazują społeczne wyobrażenia o sprawiedliwym systemie ubezpieczeń emerytalnych. W opinii społecznej moment przejścia na emeryturę powinien zależeć przede wszystkim od stażu pracy. Projekt OPZZ uwzględniający to kryterium podoba się zdecydowanej większości Polaków. Z kolei odwołująca się do modelu anglosaskiego propozycja tzw. emerytur obywatelskich wywołuje sprzeciw. Zgodnie zatem ze społecznym poczuciem sprawiedliwości, nabycie praw emerytalnych powinno się ściśle wiązać z pracą zawodową. Świadczenie emerytalne powinno przysługiwać osobom, które przepracowały określony okres i płaciły składki emerytalne. Podejście to akcentuje indywidualne zasługi przechodzących na emeryturę – nie jest ona jałmużną od państwa, ale należnością za przepracowane lata. Tzw. emerytury obywatelskie, przysługujące także osobom, które nie pracowały, mają zupełnie inny charakter – powinny zapewnić środki do życia wszystkim obywatelom, tym samym są raczej instrumentem z zakresu pomocy społecznej.

Opracowała
Beata ROGUSKA